

két megye fatömegét viszonyítva 30—40% különbséget találunk. Ezen fatömeg különbség oka pedig nem a fekvés és égályi viszonyokban gyökerezik (nem számítva be a jelen talaj elísálynodását (mert tudjuk, hogy a keleti Kárpátokon, s ép Orbai kerület területén, a hol a Ládóca hegycsúcs is esik, a tenyészhatár legmagasabbra emelkedik, hanem oka ennek nézetem szerint az, hogy rendszer hiány és szabálytalan gazdaság mellett beszárította és használja ezen vidék erdősegeit; míg a nevezett két megyében, s főleg Máramarosban, az állam levén a birtokos, (egyések és községek, aránylag csekély területeket bírván) szabályosan és szakértők vezette alatti kezelés mellett használta erdősegeit.

Rendezetlen erdőviszonyainkból eredő gondtalan gazdaságnak következményei: a roppant mérvű napirenden levő erdősegek.

További ok erdők hovatovábbi pusztulására: a szabálytalan és okszerűtlen határtalan legeltetés. Még mai nap sines, legeltetési szempontból, egy községi erdőterület is (tudom szerint) szabályozva.

Egy pár nagy birtokos tilalmazta területeit, de ez az összes erdősegek területéhez képest igen csekélység.

A rablógazdaság, — párhuzamban a legeltetés okszerűtlenségével, azon két fő tényező, mely tönkretette ezen vidék erdősegeit. Mert tudjuk azt, hogy a levágott fagagból, vagy sarjából születik újra. Ha a gyök életképes, azaz nem vünült el — levágatván a törzs, kisarjadzik; vagy, ha (mi mai nap ritka eset nálunk) koros, magottermő állabb vágatik le, egy jó magtermből, a kihullott mag, a kellő meleg és napfényt megkapván, kikel. Ha most a legelő marha elől a hely el nem záratik, nem tilalmazatik, az össze-vissza barangolva ezen területen, részint kikapadja, részint lerágja a gyenge csemeteket; s így a területnek újabb beerdősülése ritkán történhetik meg silány sikerrel is, vagy, ha történik is, csak csenevész cserjés nő a levágott erdők helyébe, minek élő példáját minden lépten-nyomon látjuk.

Ebből kifolyólag igen átvös volna a legeltetési viszony szabályozása is. Itt meghatározandó, hogy, mely területeken, és miféle állatoknak lehet legelni. Altalában: kecskéknek, és semmi szín alatt sem engedhető szabad legelés, mert ez az erdők legveszedelmesebb pusztítója; a juh csak bizonyos esetekben és korlátok közt legeltethető. Szarvasmarha, lo csak ott és akkor, ha a fák túl nőttek az állat magasságát, s így a cscsurttyget le nem rágatják.

Egy állabban, avagy egy erdősegekben a legeltetés mikori megkezdhetése irányadó az ott tenyésző fa-nemek — és pedig növekvési és életképesség — valamint a szerint is, hogy mennyire képezi eledelét, valamely fának lombja, egyik vagy másik állatnak. Altalában a fenyegekben korábban; a lombderűsegekben s főleg a tölgyszekben későbbben (a felújítástól számítva 10—15 sőt 20-ik évében) lehet legeltetni.

A legeltetés káros voltát nem tudja s nem is ismeri a nép; mert ha tudná — bizonyosan óvakodnék ép oly helyekre hajtani marháit, hol friss sarjadzás van. Ezen tudatlansága a népek és a tilalom hiány az oka, hogy kiki, bárhol, szabadon legeltethet. Sőt eddig károsan gyakorolt legeltetéseiből arról győződve meg a nép, hogy a fiatalosban (mint mondani szokták) jobban lakik marhája — szándékosan hajtja ily helyekre.

Ját, mert én mátlól fogva a méltóságos urat szolgálom — szolt a zsidó ravaszul.

— Engemet? anélkül, hogy felfogadtam volna? Ez igazán furcsán hangzik — viszonzá neveve a bankár.

— Igen, de méltóságod megszerződhetet és én meg vagyok győződve, hogy szolgáljává fogadand.

— Ez valóban érdekes. Ön talán kényszeríteni fog arra?

— Jehova mindez ideig megőrzött annyi elvete-műltégtől — felelé ártatlan arcot vágva a zsidó.

— Halljuk tehát, mi módon éri el célját?

— Méltóságod, amint tudomásomra esett, régóta keres már egy ügyes embert, kit ügyletei körül alkalmazzasson.

— Nem tagadom!

— Nos, tehát az az ember én vagyok!

— Ön? — kérdé felkacagva a bankár; — ön, a család? Hát azt hiszi, hogy nem becsületes embert kerestem?

— Ellenkezőleg. Sőt azt is elismerem, hogy a család gazember; azonban ne tessék ez osztályba sorozni a furfangos férfit. Én pedig az vagyok. Hajdan a háboruban fényes hírnévem tettem szert ügyességem által s remélem, hogy jövőben sem leandék méltóságod érdekében lútlén hírnevemhez.

A bankár a zsidó dicsekvésére elnevette magát.

— Ön csakugyan eredeti férfi, — szolt vidáman. — Talán mégis hasznát vehetem. Mátlól fogva ön lesz ügyleteim körül az én szemfülesem. Tudja, miből áll mestersége?

— Mindent látni s hallani s ezekről méltóságodat lelkiismeretesen értesíteni.

— Ön mondá! — hagyá helyben a bankár.

— Es én ígérem, hogy igazán furfangos szemfulese leszék méltóságodnak!

A bankár erre csak annyit felelt:

— Jól van szolgálám!

Würtz ettől kezdve legkedvesebb embere lett a bankárnak. Soha sem bánta meg, hogy szolgálatába fogadta.

Aztán mondja valaki, hogy a zsidó nem a leg-déltrevalóbb a földön!

Nézetem szerint célszerű volna az erdőgazdaság alapelveit, és a rendszeres erdőkezelésre s erdővédelemre vonatkozó rendszabályokat, a nép neveléssel, párhuzamban a nemzet és a mezőgazdasággal, tanítani; mint egy erkölcsi szabályt. Így legelőbb már a gyermeknek is fogalma lenne arról, hogy mi az erdőgazdaság? miként kell az erdők fatömegét óvni, mint megbecsülhetlen anyagot, a rozsgazdákodástól? s mily gyakorlati eljárás mellett lehet és kell, fel és kihasználni erdők fatömegét?

Illuszióus ugyan ezen eszmének még feltalálása is; azonban tekintve a célt, a mire ez eszme irányul, s tekintve az eredményt, mely ezen gyakorlat által bizonyosan eldretnek: valóvá lenne a praxis által az, mi egyelőre illuzionak látszik. Nagyon csekély fáradság és áldozattal, egy egész vidék jólétét lehetne meg-alapítani. Erre pedig nálunk még kevés gond fordítatot, mindannak dacára, hogy pusztulunk, szegénye-dünk. Napról-napra hanyatlak népünk anyagi életere (aránylag csekély levén mezőgazdasága) s ezzel párhuzamban növekszik a szegényesség és a mi fős, s nemzet gazdaságilag és társadalmilag egyaránt káros — a nép kivándorlás. S mi ennek oka? ha nem a túlszaparodott lélek számból kifolyó, munka és kereset nélküli szegényesség?

Ha pedig rendszeres erdőkezelés mellett, erdőin- ket a szabályosság elve szerint berendeztük, s így növeljük: akkor oly terményeket hozhatunk létre, melyeknek alapján már tervbe vett, de jelenleg majdnem kivihetlen fapárás nyilna meg vidékünkön, mely ez- reknélk adna keresetmódot és így életmet.

Csakis szabályos erdőgazdaság üzése mellett ér- hetjük el azt, hogy haszon és műfatermelésünk áldá- sos legyen, mert csak ezek értékesíthetők, részint mint nyers, részint mint durván idomított kereskedelmi cik- kek, kielégítő eredménnyel. Fapár üzés mellett a munkás nép, nemcsak nyárban, de télben is kapna munkát, foglalkozást tisztességes bér mellett; holott csekély mezőgazdasági munkáink mellett télben sem- mitevéssel, sőt mi társadalmilag és egyéni tekintetben is káros — gyakori összegyűlékezés mellett dorbézo- lással, s erkölcsrontó társalgással tölti idejét. Sokan más, idegen országban keresik meg azt, mit mi is megadhatnánk nekik; ha csekély áldozatunkat a jólét oltárára felajánlani nem sajnálnók, vagy is több módunk lenne hozzá. Ezen jövedelem pedig szap- porodnék rendszeres erdőgazdaság mellett.

Cseh Pál, végzett erdősz.*

A szegényi körjegyző.

Nyén, 1877. február 11 én.

Motto: Fosz meg tollát! a madarat, s nem reptül.

A községi közigazgatás javítása körül 1867 óta sok minden történt.

Mig — kivált a körjegyző — legkisebb előny-, de sőt elismerésben sem részesül, addig csoportjában mindenért őt vonják felelősségre.

Végrehajtói erő nélkül felelős; „riusum teneatis.“ Ha imádkozik a többnyire teljes irástudatlan s nevével lelni tudó, de állomásától távollevő, segitni képtelen közegei előtt, nincs eredmény; ha keményen veszi, ott a fegyelmi eljárás „Damocles kardja“, mely szöghabitrói, megyei, kir. törvényszéki, adófelügyelői, adóhivatali sat. dorgatoriumokban függ szerencsétlen feje fölött.

De hogy is fel lehet meg hozzá hasonló helyzetben lévő körjegyző 43 ezer hold területen elszórt 5975 lélek primitív és néhány hatalmas pseudo okoskodása, az ügyeket folytonosan gombolyító zavarok közepette azon 24 órák rendezetelének, melyeknek még, ha a körjegyzői iroda villanytelepekkel lenne is ellátva, fizikailk lehetetlenségül fogva elég nem tétethetik.

Mert hiszen csakis az 1876 ik évi XV. t. c. elég dolgot ad ezen csoport primitív collatorai mellett.

S mert hogy ez így van, addig, mig ezen csoport körjegyzője mult évi 2610., 1575. kir. adófel- ügyelői, s több megyei közigazgatási bizottsági tisz- telt rendelet értelmében a fenutisztelt törvény végre- hajtása körül el van foglalva, hogy fel lehet meg a fel- sőbb rendeletek kihirdetése, megmagyarázása, sokszor lemosolása, ellenőrzése, gyűléseken elnök, tollvivő, előadó, határozatok kiirója, kihirdetője, községi bírák közás-vezető, végző, intéző, másoló, számadás, ellen- őrzés, megkészítés, költségvetés, rővatatok számos ké- szítése, leltározás, gyámi eljárás, iskolázás, ujonczás, egészségügy, mindenfélő számos megkeresésre intéz- kedés s rendkívüli számban havonként beadandó ro- vatos kimutatások — kellő időben leendő pontos kö- telmének, s mig felteszem, Bodzavámom kir. adóvégre- hajtásom van, addig ki végzi a végrehajtást Nyénben, Bodolán és Márkoson, ki végzi czernyi ezer hivatalos és egyesek ügyes bajait? mert a ki fizet, méltóbban követelheti meg, mint bárki más.

Mig a rendes hivataloknál reggeli 8 től 12-ig, 11 3-tól 6-ig kell a legszigorubb ellenőrzés mellett is működni s addig is jut pár perc tollat rágni, s van- nak hivatalok, hová csakis divatból járnak fel — addig a szegény jegyző, ki bizony 10 előtt sohasem fek- hetik le, reggeli 7 óratól este 10—11-ig az asztalnál gürnyed, vagy egyik vagy másik falujában kapacitálja sokbeszedő princípálisát s midőn székhelyére érkeztet, egy csomó rendelet, melynek fele roszalás, készíti elő étvágját.

Kivált a mult év végén eső módra hullott a „meghagyatik“ és sokszor egy tárgyban kétszer-há- romszor is kellett ugyanazon munkát összkészíteni.

No de leirok egy napi krónikát a békéttűró ol- vasó engedelmével:

* Kérjük minél gyakrabban irni.

S z e r k.

Reggel, ahogy irodámba lépek, már vár 10—12 panaszos, kik közül mindenik első akor lenni s olyan lármát csapnak, hogy csakis ennek köszönhetem azon időt, melyet fordíthatok az este elkészített posta elin- dítására.

A postát elindítván, hívnak kávézni, de nem mo- hetek, megint hívnak, ekkor sem mehetek, idehozák s megiszom hidegen, mert mérsékletre van szüksé- gem. Kezdem a kihallgatást, melyhez ha gyakorlatom nem volna, eltartana délig. S mi az eredmény? Mind a 12 ügyen oly ügyben jött, mely nem tartozván kö- römhöz, csakis tanácssal szolgálhattam.

Ezt elmondom tízszer s mégsem tágitnak, sőt vanu példa reád, hogy törvényeszkéi jogerőre emelkedett ítéletre kimondott határozatomat: „hogy ezen segiteni már nem lehet!“ nem nyugtatja meg; mert mint ő véli és tudja „csak a körjegyző ur nem akart, de se- githetne rajta“ t. i. hogy megsemmisítse.

Már most dolgozom, de akkor jó más s megint más mindaddig, mig a posta megérkezik s hívnak ebédre.

Az ebédre hívás kétszer és háromszor is megtör- ténik s már most nem tudom menjek-e, vagy kibont- sam a postát? A jegyző találdékony: vizsem magam- mal s mig a levest kanalazom, balkezemmel felbontom a postát s engedelmökből egy kis újságot szivók ma- gamba s ha pl. a trieszti demonstráció, Midhat bukása, a keleti kerdés muszák megoldása, vagy a féle haz- ellenes cselekedti tüntetés jó elő, akkor levelem elhál; de megeszem hidegen, mert hidegvérre van szüksé- gem. Elmerültésgemből nöm ébrezt fel, hogy az iro- dán várnak; tehát mennem kell; megyek s rendez- nem a „meghagyatik“-okat, de baj van, mert Bodolán rühös lovak, Márkoson verekedés, lopás s bíró-ellen- szegtlés, Bodzavámom a direktor és rom. kath. pap között egy kis félreértés, az illetékkiszabási hivatal bírtok-bizonyítvány kérése, adóügyi jelentés 24 óra alatt, statisztika torduló postával, Komte Mária panaszol, hogy több adóval van megrőva, mint kellene, K. ur, M. ur, D. ur adóssága behajtását sürgető kérése jelen- tetvén be, először abban kell intézkednem Mig ezt s pár emberrel végzek, este van.

No gondolom magamban dolgozom: adóelőírás, számadás, jelentések fogalmazása s tisztázása más napra leendő intézkedés tárgyában majd lámpánál!

Ezen gondolat megnyugtató, készítem a lámpát s vigasztalom a még nálam levőket, hogy holnap majd tán segitünk a dolgon.

Magamra maradvá kezdem válogatni, melyik sür- gösebb, de hát miud sürgös s így nincs más hátra, mint: sorsot húzni, ugysis ki van huzva a „szegény jegyző s parává itélve. Kijő a „munkakerő-kimutatás“ megkészítése, de hát hol marad a kir. adó, marha kataszter, A. B. tábla, apró táblák, közköltés, tüzőltó- szerek, régi és új erdő adórvatal, föld kataszteri rővatok, végrehajtások, végzések elrendelése, hátrálék- kimutatás, számadások készítése, iktatás, fogalmazás, jelentés, címzés és isten tudja még mi?

Este 11 7 óra. Kezldődnek a gusalyások, utcai ki- abálás, dalolás, mely lármának is beillenék. „Ezt így értük“ moandják s legyan bátorasága a jegyzőnek, kit sem a nép nem szerethet, (mert csak mégis kell ten- nie valamit, sőt az adórt plane exequálni), sem fe- lülről nem védelek, hogy is védjék akkor, midőn még congressus is mert tartani s talán a republikát is ki- kiáltja. Szegény hazám még szegényebb politikua, csendet tartani, tartatni. Vagyis 6000 lélek helyett dolgozom és gondolkozom is, midőn sehol semmi vi- gasza, ha csak nem a felléggesztés.

Azután nagy kedvetlenül előveszi nem a sors által kitűzöttet, hanem az adóügyet és végzi—végzi; mert istenemre ez is elég lenne 400 frt fizetésért!

Jó éjt!

Ezért üdvözlöm Nyéu község azon indítványát, hogykülönjegyzőt szándékozik engedélyeztetni magának, legelőbb Márkost vénu magá mellé; mert tisztelet a hazánk ügyeit intézőknek, de segéd nélkül — mit pe- dig a nép szavazatja ellenére megtagadni méltóztatnak — ily nagy és ilyen primitív miveltésű nép lakta csoportban egyetlen, bár mily képességű és szorgalmu egyén a felsőbb kívánalmaknak eleget nem tehet.

Én már harmadik körjegyző vagyok e csoport- ban (de szinte negyedik lettem), s merem állítani, hogy a körülményeket senki jobban nem érti, nem tudja s mégis ha házamat és kereskedésemet 4 évre kiadhattam volna, lemondanék; legyen boldog más, de ha tud, s nem szeretném egy év mulva bőrében lenni, azonban üldözöttem sem Benedek, sem más- tól nem tűrök s mig erő kezemben nincsen, tölem végrehajtást csakis erkölcsileg kívánhatnak; erkölcsi- leg hatni pedig itten nehéz. Sapienti satis.

Tehát: irnok, irnok és irnok kell, ha eredményt ohajtanak; vagy teremtsenek embert, ki legalább min- den községben becsületesen kezelje ezen szegény nép véres vérértékét s mentselek fel a jegyzőt folytonosan a régi bűnök bűnbakja, a collectorok zsandárja, a bi- rák kalapácsa szomorú szerepe alól.

Felhívom tisztelt kartársaimat: mutassanak élet- jelt magukról, hiszen tán minket sem a gölya költött, s hazáunknak csak ugy szolgálhatunk kívánt sikerrel — ámbár Háromszékemre régi területén minden harma- dik egyén jegyzőképes — ha egyetértünk; mert „si fractus illabatur orbis“.

Kösa,

körjegyző.

Még egyszer a Háromszéki takaré- pöntzarról.

Sepsi-Szentgyörgy, 1877. febr. 25.

A „Nemere“ folyó évi 12. számában a közérdek- lődés tájékoztatása kedvéért közöltetvén az. igazgató-